

Lausunto

09.01.2026

SY/3209/2025

Asia: VN/2215/2025

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Huomionne vaikutusten arvioinnista?

-

2. Huomionne ehdotetusta hankintatietovarantolaista ja sen perusteluista?

-

3. Huomionne ehdotetuista muutoksista julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin ja vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin sekä edellä mainittujen lakien perusteluista?

-

4. Huomionne ehdotetuista muutoksista Valtiokonttorista annettuun lakiin ja niiden perusteluista?

-

5. Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta?

Hankintatietovarannon tavoitteet julkisten hankintojen tehostaminen, kustannussäästöjen saavuttaminen ja julkisten varojen käytön vaikuttavuuden parantaminen ovat kannatettavia.

Lakiehdotuksen 2§:n 1 momentin mukaan hankintatietovarantoon tulisi toimittaa ostolaskut sekä julkisten hankintojen vuokra- ja leasingsopimusten laskuja koskevat tiedot (ostolaskutiedot). Ostolaskutietojen tulisi sisältää mahdollinen kilpailutustunniste ja erikseen päätettävät otsikointi- ja tiliöintirivitiedot. Tiedon toimittajan olisi tehtävä otsikko- ja tiliöintirivietoihin merkintä salassapidosta siltä osin kuin tieto on julkisuuslain 24 §:n perusteella salassa pidettävä. Lisäksi ostolaskutietojen tulisi sisältää erikseen määriteltävät tuoterivitiedot.

Esityksessä kuvatun mukaisesti edellä kuvattujen tietojen toimittaja (eli hankintayksikkö) vastaa toimittajan ostolaskuille merkitsemän tiedon oikeellisuudesta. Hankintayksikölle tulee varata riittävä siirtymäaika sekä ohjeistus esimerkiksi salassapitomerkitöjen tai laskujen rivitietojen vaatimien toimenpiteiden tekemiseksi sekä sisäisten prosessien laatimiseksi. Hankintatietovarannon käyttöönotto tulee myös vaatimaan tiivistä yhteistyötä toimittajakentän kanssa, sillä hankintayksikkö ei voi vastata toimittajan ostolaskulle merkitsemän tiedon oikeellisuudesta, eikä pelkästään omalla panoksellaan voi saada tarvittavia muutoksia toteutumaan. Toimittajille ei porrastettua siirtymäaikaa voida mahdollistaa, jonka takia pienet hankintayksiköt voivat olla erityisesti alkuvaiheessa hieman haastavammassa asemassa heikomman neuvotteluvoimansa vuoksi.

Näemme mahdollisena sen, että laskujen manuaalisen käsittelyn määrä tulee hankintatietovarannon vaatimusten myötä lisääntymään. Uusien tunnistetietojen tuominen ja sijoittaminen oikeaan kohtaan laskulla, voi olla osin haasteellista, sillä kaikilla toimittajilla ei ole tälläkään hetkellä mahdollisuuksia vaadittavien laskutietojen merkitsemiseen. Laskutietovaatimusten lisääminen voi vaikuttaa erityisesti pienhankintojen houkuttelevuuteen ja pienemmiltä yrityksiltä saatavien tarjousten määrään. Lisäksi vaatimus toimittaa ostolaskujen tuoterivitiedot voi edellyttää erityisiä toimenpiteitä, sillä tuoterivitietojen julkaisemisen osalta on huomioitava myös turvallisuutta ja liikesalaisuuksia koskevat näkökohdat. Ostolaskujen tuoterivitiedot ja tarjoustiedot voivat sisältää esimerkiksi toimittajan yksikköhintoja ja muita liikesalaisuuksia. Julkisuuslain mukaisesti esimerkiksi tieto tarjouksen vertailussa käytettävästä kokonaishinnasta on annettava mutta täsmällisempi hintatieto voi kuulua liikesalaisuuden piiriin.

Hankintatietovarantoon toimitettavan aineiston tarkastelu ja manuaalinen käsittely mahdollisine salassapitomerkitöineen voi aiheuttaa laskujen asiatarkastusvaiheeseen merkittävän lisätyövaiheen. Mahdolliset puutteet tietojen salauserkinnöissä ja tietojen kasautuminen voivat myös aiheuttaa turvallisuusriskejä, joten on ensiarvoisen tärkeää varmistaa, että hankintatietovarantoon ei kumuloidu tietoa, joka voisi yhdisteltynä vaarantaa viranomaisten toimintaa, henkilöstön turvallisuutta tai huoltovarmuutta. Näemme tärkeänä osana hankintatietovarantoon liittyvää riskienhallintaa myös sen, että virheellisesti hankintatietovarantoon toimitettujen tietojen korjaaminen tai poistaminen on kuvattu selkeästi ja itse toiminto on vaivattomasti ja viiveettä toteutettavissa.

Syyttäjälaitos toteaa, että pienessä hankintayksikössä, jossa valtaosa hankinnoista on pienhankintoja ja jossa kynnsarvon ylittävien hankintojen osalta hyödynnetään laajasti yhteishankintoja, voi hankintatietovarannon hyötysuhde jäädä työmäärään ja kustannuksiin nähden vähäisemmäksi. Hankintatietovaranto ei todennäköisesti kasvata pienen hankintayksikön houkuttelevuutta sopimuskumppanina tai vahvista hankintayksikön kilpailullista asemaa. Näin ollen on tärkeää varmistaa, ettei hankintatietovarantohankkeen toteuttaminen johda pienissäkään hankintayksiköissä hyötyyn nähden mittaviin tietoturvariskeihin, kustannusten kasvuun, hallinnolliseen kuormitukseen tai jo saavutetun tehokkuuden laskuun esimerkiksi laskuautomaation osalta.

Hankintatietovarannon toteuttamisessa tulisi ottaa huomioon erot hankintayksiköiden resursseissa ja maturiteetissa. Hankintayksiköiden valmiudet toimittaa ja toisaalta myös hyödyntää tietovarannon tietoja voivat olla hyvin eritasoisia. Pienten, pääasiassa pienhankintoja tekevien hankintayksiköiden siirtymää olisi mahdollista helpottaa esimerkiksi niin, että velvoite tietojen toimittamiseen siirrettäisiin alkamaan aikaisintaan toisessa vaiheessa. Näin pienet hankintayksiköt voisivat oppia ensimmäisessä vaiheessa siirtyneiden hankintayksiköiden kokemuksista, hyötyä jo kehitetyistä toimintamalleista ja kohdistaa resurssinsa tietoon perustuen tehokkaammin. Tällöin myös toimittajakenttä olisi asian suhteen huomattavasti valmiimpi, mikä osaltaan vapauttaisi pienten hankintayksiköiden resursseja siirtymävaiheessa.

Syyttäjälaitoksen lausunto on kokonaisuudessaan kohdassa 5. muut huomionne esitysluonnoksesta.

Turunen Annika
Syyttäjälaitos

Lempiäinen Sanna
Syyttäjälaitos - valtakunnansyyttäjän toimisto / Åklagarmyndigheten -
riksåklagarens byrå